

broken hadden en die dus geen enkele aanleiding hadden om te menen dat men speciaal hen zou zoeken. In totaal werden ca. vierhonderdtwintig personen gearresteerd, onder hen enkele tientallen RSAP'ers en functionarissen van het Nas (de syndicalistische vakcentrale) en een gering aantal anarchisten.¹ Gearresteerd werden óók vier-en-dertig Russische staatsburgers; dezen werden spoedig naar Berlijn getransporteerd.

Onmiddellijk na de nacht van de 24ste op de 25ste ontvingen de burgemeesters in de provincie Utrecht instructie, alle namen en adressen van plaatselijk bekende CPN'ers aan de commissaris der provincie op te geven. Wij moeten wel aannemen dat het verzamelen van namen en adressen ook elders voortgezet is want aan de vierhonderdtwintig personen die men in eerste instantie gearresteerd en naar het kamp Schoorl overgebracht had, waren eind augustus honderdvijf-en-zeventig nieuwe toegevoegd. De behandeling in het kamp was vrij redelijk. Er was geen voedseltekort; ook de communisten waren over de activiteiten van de kok, een hotelier uit Schoorl die 'overtuigd sociaal-democraat' was, zo tevreden dat de Visser, die zijn gevoel voor humor niet verloren had, hem de belofte deed: 'Wij zullen u straks minister van voedselvoorziening maken.'² Bovendien hadden bezwaarschriften van familieleden en van Nederlandse autoriteiten tegen het opsluiten van diegenen die al jaren tevoren alle banden met de CPN verbroken hadden, in veel gevallen succes, zulks tot ergernis van Lages, hoofd van de *Aussenstelle* Amsterdam der *Sicherheitspolizei und SD*, die van mening was dat althans allen die in opdracht van *zijn* dienst opgepakt waren, 'restlos als gefährliche Elemente' beschouwd moesten worden.³ Van de ca. zeshonderd arrestanten werden in totaal ca. tweehonderd vrij gelaten. Ongeveer tweehonderd anderen werden in augustus naar een nieuw kamp overgebracht dat bij Amersfoort ingericht was, de overigen volgden en de meesten hunner werden later uit Amersfoort naar concentratiekampen in Duitsland getransporteerd waaruit slechts een minderheid naar Nederland terugkeerde, vermoedelijk niet meer dan ongeveer een derde. Dat zou betekenen dat de met zo vergaande medewerking van Nederlandse instan-

¹ Gearresteerd werden in opdracht van de *Aussenstelle* Amsterdam van de *Sicherheitspolizei und SD* (dat sloot Noord-Holland en Utrecht in): 158 personen; Enschede: 53; Rotterdam: 44; Leeuwarden: 36. Onder deze 291 gearresteerden (van de resterende *Aussenstellen* zijn geen gegevens bekend) bevonden zich 21 RSAP'ers, 13 als 'Nas-Trotzkist' aangeduide personen, 2 'Anarchisten' en 1 functionaris van het *Transportarbeiterverband* Alkmaar'. (HSSuPF, 158 b, 158 A b, 158 c, 158 d en 158 H a). ² *Nederland in de oorlog zoals het werkelijk was*, dl. VI, p. 67. ³ Brief, 18 aug. 1941, van W. Lages aan W. Harster (HSSuPF, 158 B a).